

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ



МАУП

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
з дисципліни**

**“ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ БІРЖОВОЇ
ТОРГІВЛІ”**

(для бакалаврів)

Київ

ДП «Видавничий дім «Персонал»

2009

Підготовлено викладачем кафедри маркетингу *В. В. Губар*

Затверджено на засіданні кафедри маркетингу
(протокол № 13 від 05.03.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Губар В. В. Методичні матеріали до семінарських та практичних занять з дисципліни “Економіка і організація біржової торгівлі” (для бакалаврів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. – 22 с.

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, матеріали до семінарських занять, теми рефератів, матеріали до практичних занять, перелік тем для самостійного вивчення та завдання до них, контрольні питання, підсумковий тест, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Економіка та організація біржової діяльності” призначені для студентів, які навчаються на заочній формі навчання напряму “Економіка і підприємництво”.

Запропонований матеріал є основою для самостійного опрацювання студентами даного курсу, вивчення якого передбачає систематизацію знань з історії розвитку біржового та фондового ринку в Україні і світі, правового забезпечення біржової торгівлі та особливостей цього виду економічної діяльності.

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів чітких уявлень щодо ролі і місця фондової та біржової торгівлі у системі економічних зв'язків, про сутність, організацію та головні чинники цього виду торгівлі, відпрацювання вміння вільно орієнтуватись у поняттях та категоріях дисципліни.

Самостійна робота передбачає такі складові:

- самостійна робота при підготовці доповідей для семінарських занять;
- аудиторна робота під час семінарських та практичних занять;
- розв'язання задач;
- розв'язання ситуаційних завдань;
- відповіді на контрольні питання;
- складання тестових завдань;
- виконання самостійних робіт у формі рефератів та складання письмових звітів.

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I. Економіко-організаційні основи біржової торгівлі

Тема 1. Сутність, розвиток та еволюція біржової торгівлі

1. Сутність та визначення біржової торгівлі.
2. Історія розвитку товарних бірж.
3. Функції та еволюція біржових торгів.

Література: основна [1–3; 7];
додаткова [3; 5; 13; 22; 31]

Тема 2. Види товарних бірж та правове забезпечення їх діяльності в Україні

1. Товарні біржи.
2. Українська фондова біржа.
3. Регламентація біржової торгівлі в Українському законодавстві.

Література: основна [1–3; 4];
додаткова [11; 27; 31]

Тема 3. Види біржових угод і технологія біржової торгівлі

1. Деривативи та їх використання.
2. Суб'єкти біржової торгівлі.
3. Принципи укладання угод.
4. Особливості проведення біржових операцій в Україні.

Література: основна [1; 6; 8];
додаткова [7; 12; 15; 27]

Тема 4. Фондові біржі та фондова торгівля

1. Характеристика та види цінних паперів.
2. Похідні цінні папери та їх використання на фондовій біржі.
3. Розрахунки та коливання попиту на біржові цінні папери.

Література: основна [2; 5–7];
додаткова [1; 2; 4; 15; 21; 23]

Змістовий модуль II. Система функціонування біржового ринку

Тема 1. Біржові товари та біржова спеціалізація

1. Визначення та класифікація біржових товарів.
2. Асортимент біржових товарів в Україні, тенденції його зміни.
4. Умови та етапи формування товарної спеціалізації брокерів.

Література: основна [4; 5; 8];
додаткова [7; 20; 26; 31]

Тема 2. Формування біржових цін та цінові стратегії

1. Принципи формування та види біржових цін.
2. Складові ціни та фактори впливу на неї.
3. Цінові стратегії та цінова політика на товарній біржі.

Література: основна [6; 8];
додаткова [10; 15; 25; 26; 31]

Тема 3. Дослідження біржової кон'юнктури

1. Ринок окремого товару.
2. Моніторинг кон'юнктури біржового ринку.
3. Прогнозування кон'юнктури біржового ринку.

Література: основна [3; 5; 8];
додаткова [3; 11; 21; 25]

Тема 4. Розрахунки за біржовими угодами

1. Клірингові розрахунки.
2. Організація розрахунків: тенденції та складові.
3. Процедура біржового торгу: порядок проведення та учасники.

Література: основна [1; 6; 8];
додаткова [4; 8; 15; 22; 29; 31]

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ
з дисципліни
“ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ”

1. Умови виникнення та історія розвитку товарних бірж.
2. Міжнародна біржова торгівля та її роль у світовій економіці.
3. Розвиток товарних бірж в Україні.
4. Розвиток фондового ринку та ринку капіталів в Україні.
5. Брокерська діяльність на товарній біржі: функції та умови.
6. Види цінних паперів та еволюція фондового ринку.
7. Опціонні угоди: види, умови використання, учасники.
8. Ф'ючерсні угоди: види, механізм укладання, тенденції у використанні.
9. Біржові аукціони: організація, учасники, умови проведення.
10. Діяльність Української фондової біржі.
11. Факторинг в історії розвитку торгівлі.
12. Біржові товари та їх класифікація.
13. Розрахункові операції на товарних біржах.
14. Дослідження та прогнозування кон'юнктури товарних бірж.
15. Клірингові розрахунки в діяльності товарних бірж.
16. Правила ведення біржових торгів та спеціалізація брокерів.
17. Банки та інвестиційні компанії як учасники фондового ринку.
18. Етапи розвитку та особливості діяльності товарних бірж в Україні.
19. Використання деривативів на фондових біржах.
20. Асортимент біржових товарів та потенціал товарних ринків.
21. Сутність та види посередницької діяльності на фондовому ринку.
22. Організація торгів на товарних біржах.
23. Розміщення цінних паперів на біржі українськими підприємствами.
24. Державне регулювання біржової діяльності в Україні.
25. Розв'язання спірних питань на біржових торгах.

Реферат набирається на комп'ютері у текстових редакторах Microsoft Word 97, 2000, XP або аналогічних. Текст розміщується на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм). Обсяг повинен становити 10–15 сторінок тексту.

При оформленні слід залишати поля: ліве — 30 мм, праве — 20 мм, верхнє — 20 мм, нижнє — 20 мм. Текст друкується з міжрядковим інтервалом 1.5, шрифт — Times New Roman 14 кегль.

Реферат поділяють на такі підрозділи:

- Вступ.
- Основна частина (2–3 підрозділи).
- Висновки.
- Список використаних джерел.
- Додатки.

МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття 1. Безперервне нарахування відсотків при укладанні біржових угод

Відомо, що багато моделей визначення форвардної, ф'ючерсної ціни та премії опціонів існують на основі безперервного нарахування відсотків. На практиці відсоток може нараховуватись 1, 2, 3 ... n разів на рік або безперервно. Необхідно розрахувати відсоток, що нараховується n разів на рік, та еквівалентний йому відсоток, що нараховується безперервно.

Якщо r — відсоток, що нараховується безперервно, а r_n — еквівалентний йому відсоток, що нараховується n разів на рік, тоді:

$$r = m \ln(1 + r_n/m); \quad r_n = m(e^{r/m} - 1).$$

1. Цінні папери пропонують 10 % річних, розрахунок відбувається 4 рази на рік. Потрібно визначити, скільки становитиме відсоток, що нараховується безперервно, який відповідає вказаному рівню доходу.

2. Відсоток, що нараховується безперервно, дорівнює 8 %. Необхідно визначити еквівалентний відсоток, якщо нарахування відбувається 4 рази на рік.

Заняття 2. Форвардна ціна і ціна форвардного контракту на активи

Інвестор укладає форвардний контракт на поставку акцій компанії А через півроку. На час укладання угоди ціна спот акції дорівнює 10 грн, ставка ризику, що нараховується безперервно, дорівнює 10 %. Тобто, інвестор має можливість купити акцію зараз за 10 грн, або за іншою ціною через півроку. 10 грн сьогодні є дисконтованою вартістю майбутньої ціни акції, яку інвестор згоден сплатити через шість міся-

ців. Таким чином, укладаючи форвардний контракт, в якості поставки інвестор встановить ціну, яка дорівнює:

$$10 \text{ грн} \cdot e^{0,1 \cdot 0,5} = 10,4 \text{ грн.}$$

Якщо ціна поставки / форвардна ціна відрізняться від цієї величини, то інвестор може здійснити арбітражну операцію. Поясніть, які саме варіанти такої операції можливі у цьому випадку?

Заняття 3. Форвардна ціна та ціна форвардного контракту на валюту

Форвардний контракт на валюту можна розглядати як контракт, для якого відома ставка дивіденду, що нараховується безперервно. За таку ставку приймається ставка без ризику, яка існує в країні даної валюти. Тому, для визначення форвардної ціни можемо записати:

$$F = S e^{(r - rf)T},$$

де S — ціна спот одиниці іноземної валюти, що виражена в національній валюті; r — ставка відсотка, що нараховується безперервно, без ризику для національної валюти; rf — ставка, що нараховується безперервно, без ризику для іноземної валюти.

Визначити, які альтернативи має інвестор, чи може бути ситуація, коли $S = F$?

Заняття 4. Ф'ючерсна валютна угода — можливості хеджування

Компанія А — британська фірма, що експортує свою продукцію в США та продає за долари США, тому для неї існує небезпека падіння курсу долара за період між датою продажу і датою отримання платежу. Якщо 1 березня компанія А очікує 2 червня надходження платежу в розмірі 5 млн дол. від компанії Б у США, 5 млн дол мають бути продані за фунти стерлінгів. Поточний курс спот дол. США становить 1,9205, 3-місячний форвардний курс — 1,9010, а червнева ф'ючерсна ціна — 1,8848.

1 березня компанія А ефективно довгу позицію спот по доларам і коротку по фунтах стерлінгів, при курсі спот 1,9205. 5 мл дол. по курсу $1,9205 = 2603488,68$ ф. ст.

Для хеджування позиції спот компанія А може купити 42 ф'ючерсних контракти по курсу 1,8848 дол. Номінал контракту на фунти стерлінгів становить 62500 фунтів; тобто, компанія А повинна купити 262500 ф. ст. по курсу 1,8848, що буде коштувати 4947600 дол. 1 червня компанія А отримає платіж у 5 млн дол від компанії Б. Курс

спот тепер становить 1,9955 дол. Компанія А продає 5 млн дол. і купує ф. ст. по курсу 1,9955, що приносить 2505637,69 ф. ст. і позиція спот стає нейтральною.

У той же день компанія А продає 42 ф'ючерсних контракти по курсу 1,9598 дол. для компенсації позиції хеджу. Вона продає 2625000 ф. ст. і купує 5144475 дол. Як і позиція спот, ф'ючерсна позиція є нейтральною, і компанія А отримує по ній прибуток.

Визначити розмір прибутку, а також визначити фінансове становище компанії, якби вона не хеджувала позицію спот.

Заняття 5. Визначення функцій ринку цінних паперів

У доповіді Конгресу США є таке формулювання: “Ринки цінних паперів мають п'ять головних функцій у капіталістичній економіці:

- дозволяють урядам і корпораціям збільшувати свій капітал;
- сприяють ефективному використанню капіталу;
- надають можливість приватним інвесторам збільшити свої заощадження;
- дозволяють інвесторам сформувати суспільну думку відносно прибутковості корпорацій;
- генерують нові робочі місця і дохід”.

Поясніть по кожній з вказаних функцій, яким чином фондовий ринок забезпечує її реалізацію.

Чи є які-небудь особливості в реалізації вказаних функцій у вітчизняній економіці ?

Заняття 6. Фондовий ринок, визначення зв'язків

Із запропонованих тверджень обрати правильне, обґрунтувати та пояснити, в чому помилковість кожного з трьох інших:

- а) фондовий ринок і ринок капіталів утворюють грошовий ринок;
- б) фінансовий ринок є частиною грошового ринку;
- в) фондовий ринок є частиною фінансового ринку;
- г) грошовий і фінансовий ринок у сукупності утворюють фондовий ринок.

Заняття 7. Біржові операції з рельним товаром

Ціна акцій	Сума прибутку
$p < x$	$x - p - i$
$p = x$	$-i$
$p > x$	$p - x - i$

де p – курс акцій на день закінчення контракту; x – ціна виконання; i – сума сплачених премій.

Визначити, хто з учасників (продавець, покупець) мав у цьому випадку т. з. “короткий стелаж”, а хто “довгий стелаж”; чи зміняться розрахунки у випадку використання штучного стелажу.

Заняття 8. Біржові операції з рельним товаром – комбінація стренгл

Інвестор купує комбінацію опціонів coll і put на одні і ті ж папери з одним строком закінчення (виконання), але з різними цінами виконання.

Ціна опціона coll – 60 у. о., put – 55 у. о. Розмір премії – 5 у. о. по кожному опціону. Поточна ціна акцій – 53 у. о. Контракти закінчуються через 3 місяці. Покупець отримує прибуток, якщо ціна буде більше 70 у. о., або менше 45 у. о. Він матиме збитки, якщо ціна буде більше 45, але менше 70. Максимальні втрати становитимуть 10 у. о., при 55 у. о. за акцію, тобто $55 < p < 60$. При $45 < p < 55$ утримувач виконує контракт put, а при $60 < p < 70$ – опціон coll, щоб зменшити свої втрати. При $p = 45$ і $p = 70$ інвестор отримує прибуток 0. Продавець отримує прибуток при $45 < p < 70$.

Таблиця ілюструє можливі виграші та втрати покупця. Заповніть всі ячейки таблиці.

Ціна акцій	Сума прибутку
$p < x_1$	$x_1 - p - i$
	$-i$
$p > x_2$	

Де p — курс акцій на день закінчення контракту; x_1 — ціна виконання put; x_2 — ціна виконання coll; i — сума сплачених премій.

ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДО НИХ

1. Сутність та принципи функціонування товарних бірж.

Завдання:

- Сформулювати принципи біржової торгівлі товарами.
- Визначити ознаки біржового товару.
- Назвати учасників біржової торгівлі.

2. Біржова діяльність в Україні.

Завдання:

- Визначити головні чинники впливу на український біржовий ринок.
- Окреслити правову регламентацію діяльності товарних бірж в Україні.
- Сформулювати принципи та правові засади діяльності фондової біржі в Україні.

3. Проведення біржових торгів.

Завдання:

- Визначити головних суб'єктів та моделі їх поведінки.
- Дати характеристику біржовим аукціонам, назвати їх можливі форми.

4. Реєстрація та оформлення біржових угод.

Завдання:

- Визначити види угод та поняття біржової угоди, охарактеризувати спекулятивні угоди.
- Дати характеристику арбітражним угодам.
- Перерахувати цілі і види хеджування.

5. Фондовий ринок як частина фінансового ринку країни.

Завдання:

- Визначити економічні характеристики цінних паперів.
- Цінні папери з точки зору їх надійності — дати характеристику.
- Охарактеризувати дисконтні та курсові цінні папери.
- Безготівкові та бездокументарні цінні папери — дати визначення.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Що розуміється під біржовим законодавством?
2. Які існують основні принципи державного контролю за біржовою діяльністю?
3. Які функції виконує регулювання біржової діяльності?
4. Яка система регулювання біржової діяльності в інших державах?
5. У чому сутність еволюції біржової торгівлі?
6. Як відбувалося становлення біржових інститутів за кордоном?
7. Розкажіть про організацію товарних бірж в дореволюційній Україні і їх відмінності від зарубіжних бірж.
8. В яких містах України були відкриті перші біржі?
9. Як функціонували біржі в радянський період?
10. Що представляла собою біржова мережа в епоху непу?
11. Дайте характеристику вітчизняній біржовій торгівлі: тенденції, проблеми, перспективи.
12. Яка організаційно-правова форма бірж?
13. Що є засновницьким документом бірж?
14. У чому зміст неприбутковості бірж?
15. Які є види бірж?
16. Що являє собою товарна біржа як елемент ринку?
17. Яка роль біржі в системі ринку?
18. Розкрийте класифікаційну структуру товарних бірж.
19. Дайте коротку характеристику основних класифікаційних груп товарних бірж: за організаційно-правовим статусом, за характером діяльності, за масштабом дії, за рівнем участі відвідувачів, за характером біржових операцій.
20. Які завдання і функції товарних бірж та їх підрозділів?
21. Перерахуйте органи управління товарними біржами.
22. Яка структурна побудова товарної біржі?
23. У чому полягає основна діяльність відділу розрахунків з біржових операцій (розрахункової палати), відділу економічного аналізу?
24. Як називається місце проведення біржових торгів?
25. Назвіть та охарактеризуйте види угод і операції товарних бірж.
26. Дайте визначення ф'ючерсної торгівлі.
27. У чому відмінність ф'ючерсної біржі від біржі реального товару?

28. Назвіть ознаки ф'ючерсної торгівлі.
29. У чому сутність хеджування і біржової спекуляції на ф'ючерсних торгах?
30. Коли виник і які особливості функціонування ф'ючерсного ринку в Україні?

ТЕСТ ПІДСУМКОВИЙ

Оберіть одну правильну відповідь.

1. В якій з країн середньовічної Європи вперше з'явилися товарні біржі:

- а) Італія;
- б) Нідерланди;
- в) Британія.

2. В якому сторіччі виникла Лондонська біржа:

- а) XVI;
- б) XIX;
- в) XV;
- г) XVIII.

3. Першу українську товарну біржу було відкрито:

- а) у Харкові;
- б) Одесі;
- в) Києві.

4. Правове регулювання діяльності товарних бірж з боку держави повинно мати:

- а) заборонний характер;
- б) рекомендаційний характер;
- в) регулюючий характер.

5. Закон України "Про товарну біржу" було прийнято:

- а) у 1999 р.;
- б) 1991 р.;
- в) 2001 р.

6. Види діяльності біржі прописуються:

- а) у Засновницькому договорі;
- б) у Статуті;
- в) у Правилах торгівлі.

7. Українську Фондову біржу було створено:

- а) у 1991 р.;
- б) у 1993 р.;
- в) у 2000 р.

8. Державна реєстрація фондових бірж в Україні здійснюється:

- а) Верховною Радою України;
- б) Національним Банком України;
- в) Кабінетом Міністрів України.

9. У світовій практиці, залежно від об'єкта торгівлі, виділяють таку кількість видів бірж:

- а) чотири види;
- б) два види;
- в) шість видів.

10. Законодавчим органом внутрішньобіржової діяльності є:

- а) Загальні збори членів біржі;
- б) біржовий комітет (рада директорів);
- в) біржовий арбітраж.

11. Список біржових товарів, що виставляються на торги, оголошує:

- а) брокер;
- б) дилер;
- в) маклер.

12. Торгова угода, згідно з якою продавець постачає певну продукцію покупцю у визначений термін у майбутньому, має назву:

- а) форвардний контракт;
- б) контракт spot;
- в) контракт cash.

13. В Україні біржовий комітет товарної біржі по всіх питаннях її діяльності має звітувати:

- а) тільки перед загальними зборами членів біржі;
- б) перед загальними зборами та міністерством фінансів;
- в) перед усіма учасниками торгів.

14. Питання регулювання біржової діяльності входять у компетенцію комісії з ф'ючерсних товарних ринків:

- а) в Україні;

- б) Франції;
- в) в Японії.

15. Члени біржі, які торгують для себе, це:

- а) брокери;
- б) трейдери;
- в) дилери.

16. Маржу вносять:

- а) всі фірми — члени розрахункової палати;
- б) найбільш великі фірми — члени розрахункової палати;
- в) члени особливого комітету розрахункової палати.

17. Біржовий арбітраж (його склад) призначається:

- а) біржовою радою;
- б) загальними зборами членів біржі.

18. Угода, що поєднує купівлю за готівку і продаж в кредит з обов'язком передати цінні папери такого ж виду до певного терміну, має назву:

- а) репорт;
- б) spot;
- в) shipment.

19. Угоди, пов'язані з реалізацією брокерами за наказом арбітражерів акцій та інших цінних паперів в одному місці і купівлею їх в іншому, мають назву:

- а) фондові арбітражні;
- б) прями;
- в) товарні арбітражні.

20. Членами світових товарних бірж можуть бути:

- а) тільки організації (компанії);
- б) тільки приватні особи;
- в) приватні особи та організації.

Оберіть кілька правильних відповідей:

1. Розвиток радянських бірж у період 1921–1928 рр. сприяв:

- а) реалізації продукції децентралізованих товарних потоків;
- б) виконанню посередницької та кон'юнктурної функції;
- в) взаємодії державних і недержавних секторів економіки;

- г) контролю та регулюванню товарного ринку;
- д) розвитку приватного сектора економіки.

2. Державний контроль біржової діяльності повинен базуватися на дотриманні таких принципів:

- а) суспільної корисності;
- б) закритості біржових торгів;
- в) саморегулювання;
- г) гарантії прав учасників біржової торгівлі.

3. У США поза державним регулюванням залишаються такі питання:

- а) принципи організації біржі;
- б) розмір статутного капіталу біржі;
- в) організаційна структура;
- г) органи управління.

4. Комбінація опціонів “стренгл” передбачає:

- а) опціони put і coll на однакові цінні папери;
- б) опціони put і coll з однаковим строком закінчення контрактів;
- в) опціони put і coll з однаковою ціною виконання;
- г) два опціони put з різними строками закінчення контрактів.

5. Комбінація опціонів “стреп” передбачає:

- а) опціони put і coll з різною ціною виконання;
- б) два опціони coll з однаковим строком закінчення контрактів;
- в) два опціони coll з однаковою ціною виконання;
- г) два опціони coll з різною ціною виконання.

6. Основними ознаками біржових інститутів як особливої форми оптового ринку є:

- а) регулярність торгів і ведення їх на основі чітко встановлених правил;
- б) формування цін на основі співвідношення попиту і пропозиції, що вільно формуються;
- в) впровадження державної економічної політики на певних ринках.

7. Члени біржі, які торгують для себе:

- а) маклери (джобери);
- б) трейдери (біржові спекулянти);
- в) брокери.

8. Товар повинен відповідати особливим вимогам:

- а) бути якісно однорідним;
- б) бути визначеним за кількістю або вагою;
- в) може бути замінений будь-яким товаром з цієї ж партії.

9. Вексельні (девізні) арбітражні угоди можуть бути:

- а) прямі угоди;
- б) непрямі угоди;
- в) фондові арбітражні угоди.

10. Головними завданнями сучасної товарної біржі є:

- а) визначення цін товарів на перспективу;
- б) забезпечення цінової гласності;
- в) узгодження планового та фактичного попиту і пропозиції;
- г) страхування від коливань цін;
- д) впровадження політики щодо регулювання товарних ринків.

Оберіть правильну відповідь:

1. Розрахункова палата біржі існує для проведення розрахунків за укладеними угодами і контролю за виконанням контрактів:

- а) так;
- б) ні.

2. Комітет з правил біржової торгівлі має розробляти типові контракти і контролювати їх дотримання:

- а) так;
- б) ні.

3. Право участі у загальних зборах члени біржі реалізують тільки особисто:

- а) так;
- б) ні.

4. При незадоволенні висновками розгляду справи щодо спірної біржової угоди Арбітражною комісією біржі, будь-яка із сторін може передати справу до судової інстанції:

- а) так;
- б) ні.

5. Головна функція біржі — надання комплексу посередницьких послуг:

- а) так;
- б) ні.

6. Початок активізації біржової діяльності в Україні та її спеціалізації припадає на середину XVIII століття:

- а) так;
- б) ні.

7. Чи присутній реальний товар безпосередньо на біржі під час торгів:

- а) так;
- б) ні.

8. Угода “з умовою” є різновидом угоди з реальним товаром:

- а) так;
- б) ні.

9. Ф'ючерсна угода може бути ліквідована у будь-якій момент:

- а) так;
- б) ні.

10. Чи можуть бути опціонні контракти позабіржовими:

- а) так;
- б) ні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Бланк И. А.* Торгово-посредническое предпринимательство. Экономические основы биржевой торговли и брокерской деятельности. — К.: Укр. фин. группа, 1992.
2. *Механізм біржової торгівлі продукцією АПК — елемент ринкової інфраструктури / За ред. О. М. Шпичака.* — К., 1995. — 86 с.
3. *Солодкий М. О.* Біржовий ринок. — К.: Джерело, 2001.
4. *Товарні біржі в Україні: аналіз діяльності, законодавче поле. Перспективи розвитку / За ред. П. Т. Саблука, О. М. Шпичака.* — К.:1997.

5. *Федько В. П., Федько В. П.* Инфраструктура товарного рынка. — Ростов н/Д: Феникс, 2000; *Штиллих О.* Биржа и ее деятельность. — СПб.: Братство, 1992.
6. *Фединский Ю. И., Юлдашев Р. Т.* Биржа: вчера, сегодня и завтра. — М.: Знание, 1991. — 64 с.
7. *Черников Г. П.* Фондовая биржа: международный опыт. — М.: Междунар. отношения, 1991. — 192 с.
8. *Шварц Ф.* Биржевая деятельность Запада. — М.: Аи Кью, 1992.

Додаткова

1. *Баскакова М. А.* Толковый юридический словарь бизнесмена (русско-английский, англо-русский). — 6-е изд., перераб. и доп. — М.: Финансы и статистика, 1994. — 640 с.
2. *Бевз О. П., Скотникова М. М.* Економіка і організація біржової торгівлі: Навч. посіб. — К.: Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 1998.
3. *Биржевая деятельность.* Учебник / Под ред. проф. А. Г. Грязновой, проф. Р. В. Корнеевой, проф. В. А. Галанова. — М.: Финансы и статистика, 1995. — 240 с.
4. *Бланк И. А.* Торгово-посредническое предпринимательство. Экономические основы биржевой торговли. — К., 1992. — 230 с.
5. *Бородулин В.* Рынки ценных бумаг США. — М.: Московская центральная фондовая биржа, 1992. — 320 с.
6. *Буренин А. Н.* Фьючерсные, форвардные и опционные рынки. — М.: Тривола, 1995. — 240 с.
7. *Васильев Г. А., Каменева Н. Г.* Организация и техника биржевой торговли / ВЗФЭИ. — М.: Экономическое образование, 1995. — 324 с.
8. *Васильев Г. А., Каменева Н. Г.* Товарные биржи. — М.: Высш. шк., 1991. — 112 с.
9. *Дебора Дж. Блек.* Успіх та невдача ф'ючерсних контрактів: Теорія і практика. Матеріали компанії "Кемонікс". 1995. — 45 с.
10. *Дегтярева О. И., Кандицкая О. А.* Биржевое дело — М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. — 184 с.
11. *Декрет* Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 р. "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" // Відомості ВР України. — 1993. — № 17.
12. *Економічний словник-довідник* / За ред. д-ра. екон. наук, проф. С. В. Мочерного. — К.: Феміна, 1995. — 386 с.

13. Закон України “Про товарну біржу” від 10 грудня 1991 р. // Відомості ВР. — № 10.
14. Закон України “Про банкрутство” від 14 травня 1992 р. // Відомості ВР України. — 1992. — № 31.
15. Закон України “Про цінні папери та фондову біржу” від 18 червня 1991 р. // Відомості ВР України. — 1991. — № 38, із змін. та допов. // Галицькі контракти. — 1996. — № 42.
16. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 20 березня 1991 р. // Відомості ВР України. — 1991. — № 25, із змін. та допов. // Додаток до журналу “Вісник НБУ”. — 1996. — № 1.
17. Колб Роберт У. Финансовые деривативы: Учебник. — М.: Финлинь, 1997. — 360 с.
18. Колесник В. В. Введение в рынок ценных бумаг. — К.: А. Л. Д., 1995. — 176 с.
19. Лисенков Ю. М., Фетюхіна Н. Б. Ринок цінних паперів: Основні поняття і терміни. — К.: Київ. ін-т банкірів банку “Україна”, 1996. — 168 с.
20. Лысенков Ю. М., Фетюхина Н. В., Зельцер Е. Р. Международный фондовый рынок. — К.: Киев. ин-т банкиров банка “Украина”, 1995. — 140 с.
21. Маневич В. Функции товарной биржи и основные направления биржевой политики в условиях перехода к рынку // Вопр. экономики. — 1991. — № 10.
22. Международные товарные биржи. Структура товарных бирж. Техника биржевой операции: Метод, рекомендации. — СПб., 1992. — 130 с.
23. Оскольський В. В. Міжнародні стандарти фондової торгівлі та український ринок цінних паперів. — К.: УФБ, 1994. — 96 с.
24. Правова система України: теорія і практика // Тези доповідей і наукових повідомлень науково-практичної конференції. Київ, 7–8 76. Про затвердження Правил розгляду справ про порушення вимог законодавства на ринку цінних паперів та застосування санкцій: Наказ Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 2 від 09.01.97).
25. Товарні біржі в Україні: аналіз діяльності, законодавче поле, перспективи розвитку / За ред. П. Т. Саблука, О. М. Шпичака. — К., 1997. — 424 с.

26. *Руководство* по биржевому делу: товарные сделки, ценные бумаги / Пер. с англ. М. И. Сороко, А. С. Каменского; Под ред. А. А. Белозерцева. — М.: Агропромиздат, 1991. — 256 с.
27. *Типові* правила біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією: Зареєстровано Міністром України 16 квітня 1996 р.
29. *Товарная* биржа: Как ее создать? Как организовать работу? Как участвовать в биржевых торгах? — М.: Экономика, 1991. — 153 с.
30. *Українська* фондова біржа. Цінні папери. Сутність, біржові операції, обіг: Зб. норм. док. та метод. матеріалів. — К.: РВО “Поліграфкнига”, 1992. — 172 с.
31. *Эрлих Анна*. Технический анализ товарных и финансовых рынков: Прикладное пособие. — М.: 1996. — 330 с.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Методичні матеріали до семінарських занять	4
Теми рефератів з дисципліни “Економіка і організація біржової торгівлі”	6
Матеріали до практичних занять.....	7
Перелік тем для самостійного вивчення та завдання до них	11
Контрольні питання	12
Тест підсумковий	13
Список літератури.....	18

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Л. С. Тоболіч*
Комп'ютерне верстання *К. П. Махиня*

Зам. № ВКЦ-3894

Підп. до друку 15.05.09. Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротативний трафаретний.
Ум. друк. арк. 1,27. Обл.-вид. арк. 1,08. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*